

A szent lélek mint Istennek és az igazságnak lelke.

Pünkösti egyházi beszéd.

Még sok dolgok vannak, melyeket nektek kellene mondanom, de most el nem hordozhatjátok. Mikor pedig eljő amaz, az igazságnak lelke, minden igazságra vezérel titeket. Mert nem szól ő magától, hanem a melyeket hallánd, azokat szólja: és a melyek következendők, azokat jelenti meg nektek. János XVI, 12. 13.

Lelkünk nyugvó pontjai a keresztény innepek, habár önmagukba véve egyaránt fontosak azon eseményeknél fogva, melyeknek emlékét hordozzák, s melyek többnyire szoros kapcsolatban állanak Jézus élettörténetével: egymással összehasonlítva jelentőség tekintetében mégis némi rangfokozatot mutatnak fel, a mennyiben az egyik erősebben ragadja meg lelkünket, magasabb gondolatokat kelt bennünk, mint a másik. A pünkösti, a szt. lélekek napja, a keresztény innepek koronája. Többi innepeink az Isten leghívebb szolgájával foglalkoztak, ki törhetetlen akaratú erővel, az igazság diadalában való szent bizodalommal hinté el a jövődönék magvait a nélkül, hogy azoknak kikelését, gyümölcsözését ő maga megérhette volna. De ő ismerte az igazságnak legyőzhetetlen erejét; tudta hogy azon sem fegyver, sem erőszak, sem kislelkű elfogultság, sem roszakarat nem diadalmaskodhatnak; tudta, hogy az igazság épen mert igazság, túlemelkedik minden akadályokon, átör a sötétség fellegein, mint a nap, s fényével felderíti a világot. S mily hamar teljesedésbe mentek jóslatai! mily hamar bekövetkezett az igaz ügy diadala. Alig távozott volt el a gondos kertész az élők közül, a mennyei mag, a melyet ő elhintett, a benne levő isteni erőnél fogva, csodás gyorsasággal emelkedett ki a földből, s az első pünköstnap már látta virágának ragyogó színpompáját, érzé a világot betöltő illatozását, már izelte gyümölcseit. Ugyanaz a lélek, a mely a mester keblét hevítette, a mely szent sugallatával ébren tartotta volt benne az egykor bizonyosan bekövetkező

diadálnak reménységét; ugyanazon lélek csapott fel erős lángként a bátortalan, a csüggedő tanítványokban s felrázva őket eddigi tétlenségükből, megismertette velök hivatásuknak világra szóló nagyságát; megmutatta nekik az Úr szerüje számára learatandó gabonaföldek végtelen kiterjedését; megértette velök, hogy ők az aratók és hogy munkához kell fogniok.

És ők hozzáfogtak a munkához avál az erőhatalommal s másokat is magával ragadó elragadó elragadtatással, melyet az igazság ad bajnokainak; mely lángnyelven beszél s egy pillanat alatt fényes napvilágot tud gyujtani a legsetétebb elmékben is; mely porba dönti az ezredéves tévedéseknek, balhitnek, csalódásnak hamis koholmányait, s megmutatja a kiábrándult világnak a világosság útját. S vajon mi adott erőt nyelvüknek és sikert szavaiknak? Vajon mi eszközölte volt azt, hogy amaz első pünköstnapon a Jeruzsálembe az ünnepre felsereglett tarka sokaság közül a kisázsiai finom miveltségű görög, ki azelőtt egy pár nappal tán Aristophánesnek egyik remek darabját nézte volt végig az ephezusi színkörben, vagy a Plató bölcészete felett hallott egy felolvasást Smyrnában: csodálkozva állott meg a többivel együtt a piacon ez egyszerű emberek beszédének hallatára, s álmélkodva mondá szomszédjának az arabiai vagy syriai kereskedőnek, kinek fogékony lelkét már mintegy önmagán kívül ragadta volt a sohasem hallott evangelium: „Nemde nem galileusok-e ime mindnyájan ezek a kik szólnak? Vajon mi lészen ebből?” A feleletet e kérdésekre megadják alapigéink, megadja a mai szent innep. A szent lélek, az Istennek lelke, az igazságnak lelke volt az, a mi kiült az apostolok ajkaira, s a mi részökre hódítá a sziveket.

A szent lélek? az Istennek lelke? az igazságnak lelke? — Mit értsünk mi ma e kifejezések alatt, melyek felett annyit czi-vódtak a lefolyt századok, melyek felett meghasonlottak a bölcsek, meghasonlottak az egyházak, s melyek miatt — tegyük hozzá — annyit szenvedett az emberiség? E kifejezések alatt ma már nem érthetünk egyebet, mint azt a szent, mély és valódi lelkesedést, mely az embert eltölti, midőn valamely méltó ügyért küzd; midőn a kebelt dagasztó igazságérzet, a nemes, a valódi ihletettség éke-szólásában tör útát magának; midőn a gyöngye emberi lélek valamely magas czélnak követésében mintegy saját magán s természetes erőkörén túlelmelkedni látszik, s mintegy felsőbb, menyeyei

erőből táplálkozva önmagát megkettőzteti hatásaiban és nyilatkozataiban. Ezt a felsőbb, nemesebb lelkesedést, mely nem ismer akadályokat, s mely a küzdelemmel nő, a régiek közetlen isteni befolyásnak tulajdonították. Prófétákról és királyokról, kik nagyok voltak szóban és tettben, azt mondja az ó testamentum, hogy teljeseek voltak az Urnak lelkével. Mint ilyen, magasabb erőt néha személyesítve képzeltek a szent lelket, s azt hitték, hogy az az Isten közetlen megbízása következtében szállja meg azokat, kik az életnek egy s más viszonyai között szokatlan erővel s hatással lépnek fel. Így keletkezett ama külső felfogás, mely tüzes nyelvekben, vagy az égből alá szálló galamb képében fogta fel azt a mi belsőleg működik, a mi nem egyéb, mint az Istenével összeköttetésben levő emberi léleknek természetes lelkesedése, természetes nagyratörése, rendkívüli állapotok s fölemelő okoknál fogva néha egészen a rendkívüliségig felfokozva. Ez az, a mi isteni bennünk, a mi összeköti a földet a mennyel. Ez a szent lélek k. ai. s nem ama rejtélyes személy, kit az egyház a fiuval együtt belképzelt volt az istenség oszthatatlan lényegébe, a teremtőnek hely és idő által bé nem foglalható kezdet és végnélkül való körforgalmát ilyen formán ha nem is négyszögítve, de háromszögítve. Ez ama vigasztaló, kit a távozó Jézus ígért tanítványainak, s kire azoknak további vezérletét bizta, midőn ezeket mondá: Még sok dolgok vannak, melyeket nektek kellene mondanom, de most el nem hordozhatjátok. Mikor pedig eljő amaz, az igazságnak lelke, minden igazságra vezérel titeket. Mert nem szól ő magától, hanem a melyeket halland azokat szólja: és a melyek következendők, azokat jelenti meg nektek“.

A mai szent alkalomból s felvett alapigéinkből kifolyólag tegyük mai elmélkedésünk tárgyává k. ai. a szent lelket, mint az Istennek lelkét s mint az igazságnak lelkét.

I.) A kereszténységnek, valamint azon bölcsészeti iskoláknak véleménye szerint, melyek a rest és tétlen anyagon kívül valami fensőbb szellemi erőt ismernek el, mely a világot áthatja, fentartja, s a természet rendébe szintugy mint az emberek életébe befoly: van egy bölcs, következetes és tökéletes világkormányzat, mely nemcsak a mindenség harmóniájában nyilatkozik, hanem az emberiség történelmi fejlődését is figyelemmel kíséri, sőt legfőbb mozgató rugó gyanánt előkészíti, előidézi. A héber bölcs már három-

ezer évvel ezelőtt az Urnak lelkét látta a vizeken, a mint az ő chaosból elválasztja az ellenkező elemeket, elkülönítve a világosságot a sötétségtől, s a mint örök törvények szerint megszabja a dolgok rendjét; nekünk, kik oly sok tovatúnt nemzedék szellemi kincseivel gyarapodtunk, kik örökség szerint birjuk a multak fáradsággal szerzett tapasztalatait, nemcsak az ősvilág felett lebegő szélben, nemcsak az egymást felváltó estvében és reggelben kell látnunk az Urnak lelkét, hanem a világtörténelem egész folyamában: a multban, jelenben és jövőben egyaránt. Az isteni gondviselés minden időben örködött és örködni fog az emberek felett. Az Istennek szent lelke minden időben ott égett az emberiség jobbjaiban; felvilágosítva, buzdítva, nagy és nemes tettekre hevitve őket. Minden szépet, nagyot és jót, a melyet nemünk évkönyvei a legrégibb időkől fogva feljegyzettek: az emberszeretetnek, a hazaszeretetnek, az önfeláldozásnak, a legfőbb jó után való törekvésnek oly sok dicső példáját a bennünk levő isteni erőnek, jobb természetünk hatalmának, az Isten közöttünk működő szent lelkének kell tulajdonítanunk. Voltak idők k. ai., midőn az elfogult és egyoldalú elmék azt hitték, hogy a teremtés atyja egészen a Krisztus fellépéseig haragos visszavonultságban fordult el földi gyermekeitől, s nem tekintett reájok és ügyeikre, vagy legfeljebb választott népére Izraelre vetett csupán egy-egy kegyes tekintetet. Voltak idők, midőn a felett vitatkoztak, vajon nem a sátán ütötte volt-e fel tanyját egy Szokrates vagy Plátó keblébe, hogy tanaiknak látszatos igazsága által meghiusítsa az Istennek idvezítő tervét a Jézus elküldetésében; hogy az emberiséget ama nagy bölcsék csalfa tetszetőségű tanai által a Jézusnak egykor bekövetkezendő egyedül idvezítő tanaitól jólőre elvonhassa. E felfogás szerint az Ádámban elbukott emberiség, mindaddig, míg a fényes csillag Bethlehem felett megállott, az Isten szeretetéből és gondviseléséből kiszorítottva élt; a keblekben a jobb érzésnek, vagy nemesebb törekvésnek legkisebb csirája sem volt, s a föld nem volt egyéb, mint egy nap-sugártalan ösrengeteg, melyben óriási hatalommal tenyészték a rosznak, az elvetemültségnek pokoli sarjadékai, új meg új növényeket hajtván, egymásba szövődve s halálos árnyékukkal, pusztulást lehelő légkörökkel s ördögi gyümölcsökkel megmérgezve, kárhózat alatt tartva az alattuk járó egész emberiséget. Ez időben tehát nem lakozott az Urnak lelke az emberek között. Az Isten megvetéssel fordult el kezének munkáitól. S vajon megegyeztethe-

tő e felfogás az Isten bölcs világkormányzatával? Vajon az egyedül jó egykedvűleg szemlélhette volna, mint pusztulnak el gyermekei a gonoszságnak terhe alatt? Vajon ne nyult volna bé mindenható kezével a világtörténelem eseményeibe? Vajon ne gyújtotta volna fel a maga lelkét az emberiség jobbjában, hogy világító szövétnekek gyanánt járhassanak azok tévelygő embertársaik előtt? E gondolatok nem méltók a tökéletes Istenhez k. ai. Az Isten mindig ott volt a maga felvilágosító, vezérlő, oktató lelkével gyermekei között.

Az emberiség fokozatos neveltetése, előmenetele az Isten munkája. Igaz, hogy voltak setét korszakok, melyekben az ember tévelygett, de a jónak fejlődésre képes csiráját mindig magában hordozta. A legsetétebb századok is lépcsők gyanánt szolgáltak az emberi fejlettség valamely magasabb fokozata számára. Az Istennek lelke tartá s tartja össze a történelem vezérszárait, s adott az embereknek mindig anynyi igazságot, anynyi szabadságot és lelki világosságot, a menyinyinek elhordozására fejlettségüknél, miveltségükénél s általános előrehaladottságuknál fogva képesek voltak. E felfogás szerint a megváltó eljövételét megelőzőt kort nem szabad feltétlenül az elvetettség korának bélyegeznünk, mert szükséges előkészítő alapja volt egy szebb jövőnek. Igaz! a görögök bálványimádók voltak, de ők nyiták meg az ember előtt a szellem világát; ők mutatak meg először menyinyire fejthetjük lelki tehetségeinket, s mily szép gyümölcsöket teremnek a kimivelt emberi erők; az ők magos miveltségök készíté elő a népek lelkületét ama szabadságra, melyet a Jézusban mindenek nyertek. A rómaiak bálványimádók voltak, s a mellett hódító nép, az emberiség ostorai; de ők a görög szellem által már meghódított világot politikailag is egyesíték, s közelebb hozták egymáshoz az akkori országokat és népeket, hogy a közös elnyomatás, a közös függés, a közös szenvedés és reménytelenség fogékonyná tegye azokat bajaiknak közös gyógyszerre, az isteni gondviselés által a maga idejében felléptetett keresztény vallás iránt. Azok az idők is az isten lelkének, a szt. léleknek befolyása alatt állottak tehát. S az az emberies gondolkozás mód, az a tökélyesbülés után való vágy, az az öntudatlan, mély vallásos érzés, a mely a régi pogány világ bölceit átlengette: épen úgy az Isten lelkének, az ember jobb természetének munkája volt, mint a Mózes mély, vallásos szellemének magasztos nyilvánulásai, mint az Ézsaiás fencsapongó honszeretete és próféta lelkesültsége, mint a koronás dalnoknak, Dávidnak, az egekig emelkedő hárfahangjai.

Az emberi természet legmagasabb tökélyesülését benne érte el, ki az idők forduló pontjánál áll, Jézusban. Benne az Isten lelkének egész teljessége lakozott, s ő volt hivatva a gondviseléstől arra, hogy előidézzé amaz időt, melyről azt mondta volt az Ur: „kitöltök az én lelkemből minden testre;“ azt az időt, midőn nemcsak kevesek, hanem mindenek hallják, értik és követik a szt. léleknek bennök szóló sugallatát. Jézus tudta, hogy azokban a nagyratörő tulajdonságokban, azokban a dicső erőkhben és nemes hajlamokban, a melyeket a Teremtő minden emberi kebelbe plántált, ott szunnyad az Urnak lelke, s csak fel kell költeni azt, hogy az isteni szikra magas lánggá lobogva fel át meg áthevitse az emberek egész életét, s lelkesítve, bátorítva, buzdítva vezérelje őket valódi rendeltetésöknek útain. Ott voltak mélyen elrejtve a tanítványok keblében ama magok, a melyeket ő elhintetett volt; ott vártak kitörésre ama dicső erők, melyeket példája, tanításai, önfeláldozása által beléjük oltott kitörölhetlenül. Ő eltávozott körükből s imél mintegy csoda által megtalálták a megígért vigasztalót saját magukban, s szent lelkesedéssel, az igazságnak győzhetetlen hatalmával vették át ugyan azt a szerepet, melyet a megdicsőült mester viselt; tanítói lettek a világnak; eszközei az örökös gondviselésnek; apostolai az igének, a keresztény szabadságnak, erénynek; új irányba terelői a világtörténelemnek.

II. Még sok dolgok vannak, melyeket néktek kellene mondanom, de most el nem hordozhatjátok. Mikor pedig eljön amaz, az igazságnak lelke, minden igazságra vezérel titeket, ezt mondá tanítványainak az idvezítő, ki készült az övéinek kicsiny sergét szárnyra bocsátani, mint a gondos szülék felnevelt gyermekeiket. Eddig a fegyelem korláraj között voltak, eddig a mester volt számukra mindenekben minden. Most eljött az idő, hogy saját erejökre támazzkodjanak; most saját magukból kellett meríteniök életfeladatuk megoldására az eszközöket; most az igazságnak bennök szóló lelke vált azzá számukra, a mi eddig a mester volt.

Az Istennek a világtörténelemben nyilatkozó szt. lelke, mely az emberek legjobbjaiban mindig munkálkodott, mely Jézusban teljes mértékben volt, s mely utána a gyöngé tanítványokban óriási erővel és hatalommal lépett fel: az igazságnak lelke is egyszersmind k. ai. Hogy milyen eltérő fogalmaik vannak az embereknek az igazság felől, azt tudjuk; tudjuk, hogy a mit a mai

nap igazságképen állit meg, azt a holnapi nap tán mint tévedést dönti meg s helyébe igazságot állit. De azért az igazságnak lelke mindig ugyanaz marad, s vezérli és vezérelni fogja az embereket egyik ismeretről a másikra. Épen azért, mert a kevésbé tökéletes igazság helyébe az idők előhaladtával mindig teljesebb, tökéletesebb és nagyobb igazság lépik, épen azért foglalják magukba a Jézus vallásának egyik legjellemzőbb sajátosságát a tanítványoknak mondott eme szavak: még sok dolgok vannak, melyeket nektek kellene mondanom, de most el nem hordozhatjátok. Ki van mondva ebben a keresztény vallás fejlődési képessége; ki van mondva az, hogy a valódi keresztény szellem soha ellentmondásba nem jöhet a val, a mit egy felvilágosodott kor lelki képzettsége és miveltsége igazságképen állit fel.

Sajnálom és szánni lehet azokat, kik a kereszténységet úgy tekintik, mint egy meghatározott cikkelyekre felosztott törvénykönyvet, melyet a gondviselés belédobott a történelem folyamába a val a szigorú meghagyással, hogy e törvénykönyvnek egyetlen betűjétől sem szabad soha eltávoznunk az idők végéig. A kereszténység nem betű, mely elmaradhat a kortól, hanem lélek, mely mindig a korrall együtt szárnyal, s annak haladásával maga is halad. A betűnek imádói abba a hibába esnek, a melybe azok voltak, kik álliták, hogy az Istennek lelke a Jézus fellépése előtt nem vezérelt e föld fiait. Reszketnek a tudománynak minden új szelére s fenhangan hirdetik, hogy a kor istentelen szelleme alapjaiban megtámadta az igaz vallást, s ennek megdőlésétől lehet félni. Pedig a kor szelleme, a mi nem egyéb mint az általános kulturai állapotok kifolyása, egésze véve soha sem lehet istentelen; hisz az nem egyéb, mint az igazság lelkének munkássági eredménye; nem egyéb, mint a szent léleknek, mely ma is hathatós közöttünk, mint amaz első pünköszt napon, egy újabb diadala.

Mihelyt a vallás nem felel meg többé a kor igényeinek, mi helyt öszszeütkezésbe jó a jobbaknak jobb meggyőződésével, már nem az igazság lelkének sugallata, már nem igaz vallás többé. Hogy is lehetne ez másképen? A gondviselés mind előbb és előbb viszi az emberiséget. Tudományos ismeretekben, emberies gondolkozásmódban, a köz- és magánélet minden viszonyaiban magán hordozza a kor az előhaladottság félreismerhetetlen bélyegét. S csupán vallási érzékünk lenne fogékonytalan ama tovább haladás iránt, melyre minden erőink, minden tehetségeink természetünkél fogva

képesek, s mely után szüntelenül törekednek? Nem k. ai. ! Az igazságnak lelke, az istennek szent lelke e téren is mind előbb vezet minket, s fényesen bebizonyítja azt, a mit a századok tapasztalatai eléggé mutatnak, hogy a keresztény vallás, a mint már Jézus kimondá alapigéinkben, nem bevégzett egész, hanem fokozatosan fejlődő ajándéka a bölcs gondviselésnek.

Az emberiséget úgy képzelhetjük, mint egy merész utast, ki lelkének ellenálthatlan vágyát követve, mind előbbre és előbbre halad egy előtte a fellegekig felmagasuló hegyen. Minden lépésre szebb és szebb tájak nyílnak meg szemei előtt; — tisztább és szabadabb levegőt szí, terjedelmesebb láthatárt lát maga előtt s közelebb érzi magát Istenéhez. A mi mögötte elmarad, az örök időre el van hagyva, oda többé vissza nem tér, mert lelke csak az ismeretlen távolba, a magasba vonza. Ne féltsük a merész utast k. ai, ne aggódjunk sorsa felett, mert az Isten maga vezérli őt. Az igazságnak lelke vezérli őt újabb meg újabb igazságra. A mult századnak egyik legmerészebb szelleme, Lessing, mondta volt, hogy ha az isten egyik kezében magát a megtestesült igazságot tartaná, a másikkban az igazság után való fáradságos küzdést, a léleknek az ismerettel együtt növekedő természetes tudvágját, s választást adna neki e kettő között, ő az utóbbit választaná. Az Isten a maga bölcsességében legjobban tudja, miért adta nekünk az utóbbit; miért adott nekünk olyan tehetséget, hogy erőink folytonos gyakorlása által kelljen a kevésbé tökéletes tudásról a helyesebb tudásra emelkednünk. A mi feladatunk az, hogy az igazságnak bennünk szóló lelkéhez hiven korunk fejlettségében, miveltségében, előhaladottságában a szent lélek folyton működő munkásságát megismerjük, s vallási nézeteinket öszszhangba hozzuk a kor kívánalmaival. Ne féljünk attól, hogy e világ bölcsessége kiolthatja ama szent lángot, melyet Jézus és az apostolok az emberiség számára meggyújtottak. Dogmák és formák, lényegtelen külsőségek s emberi csalárdság művei megsemmisülhetnek, de a kereszténységnek magva és lényege maradandó és örök, s nem csak hogy túl nem szárnyalható a kor által, hanem oly magasan áll az ma is a hely és idő felett, hogy mind e mai napig sem vesztették el értelmüket megváltónk eme szavai: Még sok dolgok vannak, melyeket néktek kellene mondanom, de most el nem hordozhatjátok. A mig az ember ember marad; a mig nemesebb érzéseket rejt a szív, a mig nagy eszmékért tud lelkesülni a lélek, addig a Jézus szavai el nem mulnak.

Igaz, hogy óvatosaknak kell lennünk k. ai. A farizeusoknak kovásztától épen úgy kell őrizkednünk, mint a semmi szentet, semmi nagyot el nem ismerő csufolóktól, kik az emberek vetésében nem akarják látni az Istenség áldott kezét. Gondoljuk meg, hogy a valódi keresztény szabadság, az előítélet nélkül való józan haladás, nem egyet jelent az elvtelenséggel, a vallástalansággal. Az igazi szabadság saját magának szab korlátokat. Ne hallgassunk azokra a hamis prófétákra, kik a hitnek, bizodalomnak és reménységnek gyökereit végképen ki akarják tépni az emberek kebléből s kik azt mondják, hogy ezt a haladás nevében teszik. Gyümölcs ei kről fogjátok megismerni őket, — mondja megváltónk. Őrizze meg az isteni gondviselés nemünket azoknak gyümölcsétől, kiknek célja a társadalmi kötelékek szétszaggatása a vér, rendtelenség és pusztulás rémuralmának behozása. Botránkozások mindig voltak és lesznek. Mindig voltak és mindig lesznek olyanok, kik eltorzított és félremagyarázott nagy eszmék és nagy szavak köpenye alatt tévútra igyekeztek vezetni embertársaikat, kik a tettett lelkesedés nyelvén szólva, mint Simon Mágus az apostolok cselekedeteiben, az álfelvilágosodás vakító fényű s mulékony görögtüzét gyújták fel embertársaik szemei előtt, s addigi tiszta látásukat megzavarva aztán végképen setétségben hagyták; kik e hamis, vakító, pusztító, minden környezetébe eső tárgyat megemésztő tüzről azt mondják, hogy az a kor szellemének világossága. Pedig a valódi korszellem, az igazi felvilágosodottság nem hirtelen ellobbanó, a dolgokat hamis színben feltüntető, káros, kápráztató fény; hanem olyan, mint az áldott nap, mely lassan, biztosan és méltóságosan emelkedik feljebb és feljebb az ég boltozatján illetve, alkotva, s mindeneknek megadva a biztos látást, mely nélküle lehetetlen. De óvakodnunk kell másfelől azoktól is k. ai, kik nem tudnak, vagy jobban mondva, nem akarnak oda felemelkedni, a hová az igazságnak lelke elvezette az értelmeseket azoktól, kik aggodalommal őrzik a világ haladása által rég túlszárnyalt rendszerüket, s háromszoros jajt kiáltanak, valahányszor az isteni gondviselés a szellemi fejlettségnek, az emberi erőnek egy-egy magasabb fokára emeli nemünket; kik vakmerő kezekkel nyulnak belé a világtörténelem kerekébe, s vissza kívánnák forgatni azt egy évezreddel. Azt a bünt követik ők el, a melyről Jézus mondta volt, hogy soha sem fog megbocsáttatni az embereknek: a szent lélek elleni bünt; a jobb meggyőződés ellen való bünt; az emberi-

séget előre vezető gondviselés ellen való bünt! S bizonyára elvet-
ték jutalmukat, mert a történelem kereke, melyet szeretnének fel-
tartóztatni, kérelhetetlenül el fogja tiporni őket.

Végezetre gondoljuk meg k. ai, hogy a nagy apostol szavai
szerint mindnyájan a szent lélek templomai vagyunk; hogy isteni
erő honol, él és munkálkodik bennünk, épen úgy, mint a tanítvá-
nyokban amaz első pünköstnapon. Tiszteljük e templomot a benne
lakozó lélek kedvéért, s óvjuk meg azt minden földi szennytől.
Tiszteljük az igazságnak bennünk munkálkodó lelkét, s kövessük pa-
rancsait feltétlenül, mert csak így fogjuk teljesíteni mennyei Atyánk-
nak akaratát. Amen.

Üzoni Gábor, a fiatalon elhunyt pályartárs kéziratban
maradt papi dolgozataiból közli

Ferencz József.